

Szent Imre keresztfje

Ifjusági színjáték egy felvonásban.

Irta: Várdótfalvi Salamon László.

Személyek:

Imre királyfi

Benedek

Abád

Zoltán

Oros

Zete

Kenéz

Östör, pogány gyermek

Apród

Öreg várjobbágy.

} várjobbágy fiucskák

} nemes ifjak

Történik 1022-ben Székesfehérvárt. Szín: Öreg hársfákkal benőtt liget a királyi várpalota mögött.

Első jelenet.

Oros, Zete, Kenéz. (Nemes ifjak. Imre királyfi barátai és játszópajtásai. A szín közepén beszélgetnek.)

Oros: (Tizenkétéves. Nagyobbacska. Diszes ruhában van és egy kis tör lóg az övében. Zetéhez.) Min bucsálódsz Zete?

Zete: (Tízéves. Szelid arcú kisebb fiucska. Öltözete hasonló Zetééhez. Töre nincs.) A napbolygó rőt fényt vetegét már a hársak hegyére... A Királyszőlők alján az est kékes köde gomolyog... Ugyvélem... már nem jó ki...

Kenéz: (Orossal körülbelül egyidős nyulánk, fekete fiucska. Diszesművű ijj és nyiltartó puzdra van a hátán. Öltözete hasonló Oroséhoz, de más színű.) Ha csak az apróddal nem... Emlekezzetek, a minapában is már öreg este volt, mikor kísétáltak.

Oros: Ugyan mit tud mívelni abban a kövekből összerótt nagy palotában egész délutánokon át? Talán bizony szundikál, henyel?

Zete: Az ám! Tanul!

Oros: (Elbámulva.) Tanul? Talán barátnak készül? A királyfiaknak kard és ijj való, nem pedig len ludtoll, kalamaris meg penészes pergamének...

Zete: (felvilágosítóan) Gellért atya tanítja. Tudom, elég-szer láttam őket...

Kenéz: Bizonyára Árpád vezérről, meg a többi nagyokról tanulnak...

Zete: (Határozottan.) Nem! Jézusról... a Megváltóról...

Oros: (Elkomolyodva.) Milyen jó neki. Őt jószágos Gellért atya megokosítja Jézus felől, mi meg setét butaságban maradunk,

mert Filep kanonok összezagyválja a magyar szót a némettel, osztég ember legyen, aki az ő szavaiból megokosodik.

Zete: Tudjátok mit? Megkérdejük Imre herceget. Őt már bizonyára kiokosította a nagytudományu Gellért püspök. Mondja meg hát ő nekünk, ki volt Jézus? Mert mi csak azt látjuk, hogy egy szelid arcu ember, akit a keresztre szegeztek...

Kenéz: Megálljatok csak! A keresztről jut eszembe... Kire lesnek amoda lenn, az iharosban, Imre herceg keresztjénél, azok a markos jobbágyfiuk déltől napestig hasmántfekve?

Zete: (Összenéz Orossal. Kérdően.) Megmondjuk-é neki?

Oros: (Vállatvonva.) Imre herceg nem tiltotta meg...

Zete: (Kenézhez.) Te akkor délután nem voltál velünk... Az iharosban mulattuk magunkat Imre herceg megfáradott a nyilazásban... Van ott egy nagyon vén, odvas juharka s azon egy kereszt... Jézus van rajta. A herceg nagyon szeret ez előtt a kereszt előtt térdelve imádkozgatni. Akkor is odamegyen... hát uramfia... a kereszt darabokra törve...

Kenéz: (Elhülve.) Tyű!

Oros: Ugy ám! A fa alatt meg kődarabokból egy kis pogány áldozókó s rajta hamu. A hamu elsimitva s benne róvások...

Zete: Imre herceg elszörnyedve nézi e dolgokat...

Kenéz: Azt elhiszem... (szünet.) Jelentette királyur atyjának vagy Gellért püspöknek?

Oros: Ném!

Kenéz: Ezt osztán nem értem...

Oros: Hosszasabban tünődött, majd így szólamlott meg: csak gyermek tehette, mégpediglen bujkáló táltospap fia, aki isméri a rovást.

Zete: Más keresztet hozatott. A pogányoltárt szétrugtuk, széthánytuk s azóta az ő parancsolatja folytán jobbágyfiuk őrzik lesve az iharos keresztjét... Hátha megfognák a gazfit...

Kenéz: Bajos lészen az! Sűrű a Bakony rengetege. Ott bujkálnak azok. Apám éjszakánként a tornácon állva sokszor elnézi a pogány tüzek fel-fellobogó csillogását.

Második jelenet.

Imre herceg: (Fehérbe öltözött tizenkétéves gyermek. Vékony arany abroncskoronát visel a fején, palást van a vállán. Csendes léptekkel, komoly elgondolással jön jobbról.)

Oros: Régen várunk reád herceg! Tanultatok megint?

Imre herceg: Igen Oros...

Oros: Megint Jézusról?

Imre herceg: Róla. Ma nincs is kedvem a játékra. Gellért atyám Jézus Urunk szenvedéseiről és kereszthaláláról beszélt. Oly szépen, oly szívremegtetően, hogy sirtam. Nagyon sirtam. Ma nem játszom...

Zete: Beszélj akkor nekünk Jézusról! Mi oly keveset tu-

dunk öfelőle. Bennünket nem oktat olyan ékes szavu, nagytudományu ember, aminő Gellért atya...

Imre herceg: (Elgondolkozva.) Az én tudományom még csekély és lehet, hogy rosszul beszélnek. Kár tévődni akkor lelketekben... Am megemlítem Gellért atyának. Megkérem, tanuljunk ezentul lenn a kertben, mivel ti is áhitanátok Jézusról halalani.

Zete: Köszönjük jószágodat herceg!

(Balról nagy zaj, huj! huj! kiáltás és jajgatás.)

Imre herceg: (Megdöbbenve tekint balra.) Mit jelent e zaj?

Oros: (Felélénkülve.) Hercegem! A jobbágyfiuk amoda lenn, az iharosban...

Zete: (Bal szintérre szalad és kinéz kiabálva.) Megcsipték a keresztrombolót! Azt az oltárépítő rókafülü táltosfit...

(A kiabálás, zajongás fokozódik.)

Imre herceg: Oros! Menj és hozd ide őket!

Oros: (Gyors léptekkel elsiet balra.)

Zete: Uram! Imre királyfi! Meg van a te imádkozó helyednek meggyalázója. (Balra mutat.) Nézd! Itt hozzák már guzsbakötve a jobbágyfiuk! Vitesd fel a palotába, hadd vegye el méltó büntetését.

Imre herceg: (Gondolkozva jár fel és alá.) Sem királyi atyám, sem Gellért püspök nem tudnak még ez esetről. Nem említem nekik, mert hiszen ez a mi dolgunk, Gyermeknek dolga! Én ítélek most e megtévedett fiu felett. (Középháttérbe áll.)

Harmadik jelenet.

Oros: (Balról besiet, mögötte jönnek.)

Abád, Zoltán és Benedek: (Jól megtermett, pórias öltözetű jobbágyfiuk és húzzák, lökdösik befelé a megkötözött Östört.)

Östör: (Ruhája díszesebb, mint a jobbágyfiuké, de nem olyan ékes, mint a nemes urfiaké.)

Oros: Ime hercegem, itt van a tettes... Ez az!

Imre herceg: (Abádhoz.) Beszélj! Miként fogtátok el?

Abád: (Tiszteletteljesen.) Lapulva sunnyogott elő a bozótból, miként a hosszufülü nyul. Hátán egy zsák, megrakva szegletes kövekkel. Suhant a fához...

Zoltán: Kiönté a köveket s szapora kezekkel pogányoltárocskát rakott ott... Lángolt a száraz avar s ő nótát dünyögött...

Benedek: Közéről lestem s jól láttam, hogy róka szeme villámlik a te keresztedre herceg ur! S amidőn dühös kezekkel markolá meg azt, mi e gonoszra rohantunk...

Östör: (Tizenkétéves. Keze guzsbba kötve. A jobbágyfiuk beszéde alatt konokul földre szegzett tekintettel áll.)

Imre herceg: (Östörhöz.) Ki vagy?

Östör: (Felvágja fejét. Dac villog szemében.) Östör vagyok!
Böd táltos fial

Oros: Böd táltost Böszpörömnél lefejeztette Pázmán lovag..

Östör: (Dacosan.) Igen... Az ő fia vagyok és azóta töröm a keresztetek! Ahol egyet megtalálok, összezuzom s oltárt építek helyükön Jeztennek, az Öreg istennek...

Imre herceg: (Megdöbbenve.) Dehát... miért teszed ezt?

Östör: Mert nékem nem köll a németek keresztrefeszített Istene... Keresztjeinek nyomában idegen papok járnak, idegen hadak dülnek... Gyülölöm őket. Ők végezték ki apámat, Kupa vezért és sok más igaz magyart...

Imre herceg: A keresztre feszített Jézus nem a németek Istene! Ő a világ Ura és minden népek Megváltója. Ha te tudnád, hogy ki volt Ő, bizony mondom neked nem tördelnéd tovább keresztjeit, hanem térdre hullanál a keresztje előtt.

Östör: (Bősz daccal.) Soha!

Oros: (Ráordít Östörre.) Elhallgass pogány fajzat!

Imre herceg: (Csillapítva Oroshoz.) Hagyjad! Nem tudja mit cselekszik, mit beszél. (Elgondolkozva.) Eszembe ötlöttek most Gellért atyának délutáni szavai, mikor Jézus Urunkról beszélt. (Idéz.) „Megkötözve állt ott, csapdosák orcáját, rutul öszszepökdösék az eget vilgát.“ (Szünetet tart.) Ha ki az ő keresztjét töri, úgy teszen, mint a korbácsot forgató, köpködő zsidók. És mit tett erre Jézus? (Töpreng, majd áhítatosan összekulcsolt kezekkel égre emeli tekintetét.) Ó uram Jézus! Világosítsd meg elmémet, hogy a Te nevedben, a Te ítéleteddel ítélhessem meg szent keresztednek tördelőjét. (Áhítatos arccal az égre néz.)

Oros: (Sürgetően.) Hercegem! A nap immár lenyugodott. Itélkezz, mert ha e pogány fajzatot itt kapják a várispán esatlóisai.. hát azok találnak ítélkezni...

Zete: (Leinti Orost.) Csendben légy! Látod, hogy imádkozik!

Imre herceg: (Az ajka mozog. Láthatólag a „Miatyánk“-ot rébegi. Hirtelen hangosan kimondja e szavakat: miképpen mi is megbocsájtunk az ellenünk vétőknek... Megáll az imában. Östörhöz lép. Szelid, megbocsájtó tekintettel nézi pár pillanatig, azután megöleli és megcsókolja annak arcát.)

(A színélvők álmélkodnak.)

Oros: (Szinte kiáltva.) Királyurfi! Mit mivelsz?

Imre herceg: Jézus Urunk a keresztben mennyei Atyiához imádkozott keresztrefeszítőiért. Így imádkozott: „Atyám bocsáss meg ekik, mert nem tudják mit cselekszenek!“ (Östörre mutat.) Ez a pogány fiu sem tudta, mit cselekszik, midőn az Úr keresztjét tördelé. Hogyan adhatnám én őt akkor a várispán kezére? (Östörhöz.) Menj békével vissza a Bakony rengetegébe. Az igazi keresztény a rajta esett sérelmekért megbocsájtással fizet!

(A jobbágyfikhoz.) Bocsássátok szabadon!

A bád: (Leveszi Östör kezéről a guzst.) Menj békével...

Östör: (Szédelegve, tétován tesz pár lépést, majd zavardottan megáll.)

Zete: (Mintegy megvilágosodva Imre herceghez.) Értem! Megértetek királyurfi. Te most beszéltél nekünk szépet, gyönyörűségeset Jézusról... az elébbeni cselekedettedben.

Oros: Én is tudom most már, kicsoda Jézus. Bár illet még nem halottam... de így igaz... így szép. A szívem érzi ezt!

Kenéz: Igen! Jézus a megbocsájtás Istene...

Negyedik jelenet.

Apród: (Jóval nagyobb és magasabb a gyerekeknél, diszes ruhába öltözve, lihegve jön jobbról.) Imre herceg! Királyi atyád már a palotába tért! Éj száll az erdőre, keresni találnak!

Imre herceg: Igen! Megyek! Jó éjszakát barátaim!

Oros: (Meghajtva magát.) Jó éjszakát Imre herceg! (A többiek is meghajolnak.)

Imre herceg: (Östörhöz lép. Szeretettel néz rá pár pillanatig, majd gyöngéden megsimogatja annak tétován lehajtott fejét.) Jó éjszakát neked is! (Lassan el Apróddal.)

Östör. Zavardottan néz maga elé, arrafelé fordult, amerre Imre herceg elment és öntudatlan mozdulattal lép egyet-kettőt utána. Majd észbekapva megáll, sóhajt és Orosra néz.) Mondjátok meg neki, hogy Bód fia Östör, soha többé nem törí szét annak a Jézusnak keresztjét! (Elballag balra.)

Zete: (Meglépetten.) Hallottátok? Ezt holnap megmondjuk a királyurfinak.

Kenéz: Öröme lészen benne! (A színen lévők mindnyájan elmennek balra.)

Ötödik jelenet.

Öreg várjobbágy: (Befont hajjal, hosszú fehér bajusszal, pórias öltözetben bejön jobbháttérből és pár pillanatig jobbra, vissza néz.) Én, ki itt megbujva leskelém mit mivelnek, látom, hogy csupa szív, csupa lélek e királyi sarj! Tiszta hófehér lélek. Filep atya valamennyi papolásából sem mérítheték annyi okulást, mint István királyurunk drága fiának, Imre hercegünknek eme cselekedetéből. (Térdre esik és kezét összekulcsolja.) Ó megfeszített Jézus, kit az ő szavaiból, az ő cselekedetéből tanultalak igazán megösmerni, add, hogy ő legyen a mi királyunk! Amen!

(Függöny.)